

Перетятко Л.Г., кандидат сільськогосподарських наук
Інститут свинарства і агропромислового виробництва НААН

ПЛЕМІННА БАЗА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПОЛТАВСЬКОЇ М'ЯСНОЇ ПОРОДИ СВИНЕЙ

Рецензент – кандидат сільськогосподарських наук А.О. Онищенко

Наведена історія створення, сучасний стан, ареал розповсюдження і шляхи подальшої селекційно-племінної роботи з полтавською м'ясною породою свиней. Встановлено, що розведенням свиней даної породи займаються в 5 племзаводах і 7 племрепродукторах різних регіонів України. Найбільша чисельність племінного поголів'я породи спостерігалась у 2006 та 2009 роках. Рекомендовано полтавську м'ясну породу використовувати в системах породно-лінійної і міжлінійної гібридизації.

Ключові слова: полтавська м'ясна порода, племпідприємства, гібридизація.

Постановка проблеми. Збільшення виробництва м'яса в Україні у значній мірі залежить від інтенсивності розвитку свинарства, однієї із скоростиглих галузей тваринництва. У сучасній практиці свинарства основною задачею являється збереження порід, покращення продуктивних якостей існуючих та створення нових порід, типів і ліній, які б забезпечували прояв ефекту гетерозису в системах породно-лінійної та між лінійної гібридизації [1, 2, 3, 4, 5, 6]. У зв'язку з постійно зростаючим попитом на м'ясу свинину, пріоритетним напрямком є селекція свиней вітчизняних м'ясних порід.

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Полтавська м'ясна порода створена колективом вчених Інституту свинарства в результаті багаторічної селекційної роботи методом складного відтворювального схрещування та об'єднання кращих якостей двох вітчизняних порід (велика біла, миргородська) і трьох зарубіжних (ландрас, п'єтрен, усекс-седлбекської). Породу апробована державною комісією і затверджена колишнім Мінсільгосппродом України від 8 вересня 1993 року наказом № 254 «Про виведення полтавської м'ясної породи свиней». Свині полтавського м'ясного типу були взяті за основу при створенні 5 зональних типів скоростиглої м'ясної породи, для цього було вирощено і відправлено в різні райони колишнього СРСР близько 2500 голів кнурців і свинок [7,8,9].

Мета досліджень та методика їх проведення. Провести аналіз продуктивних якостей полтавської м'ясної породи свиней, генеалогічної структури, ареалу розповсюдження для подальшої розробки напрямів її удосконалення.

Об'єктом досліджень були свині полтавської м'ясної породи за 2002-2011 роки племінних господарств різних регіонів України (№ держреєстрації 0111U004044).

Результати досліджень. На даний час у полтавській м'ясній породі використовуються 10 ліній та 11 родин. Лінії: Ефекта, Супутника, Прибоя, Азбеста, Костра, Муфлона і 4 нових заводських ліній з прилиттям крові фінського ландрасу - Айдар, Стрілець та з прилиттям крові скоростиглої м'ясної породи – Деркул і Патріот. Нові заводські лінії апробовані і затверджені наказом № 27 від 02.06.2010 року «Про затвердження заводських ліній у полтавській м'ясній породі свиней». Родини: Бистої, Росинки, Балясни, Лонги, Дорзи, Лігустри, Ворскли, Пальми, Голтви, Діброви, Поляни. Створена генеалогічна структура дозволяє постійно підтримувати високу продуктивність і поліпшувати породу без інбридингу. В стадах породи найбільш багаточисельними є лінії: Костра – 25,5%, Ефекта – 23,5%, Супутника – 22,3%. У структурі стад найбільш

шу питому вагу мають свиноматки родини Бистої – 27,7%, Росинки – 21,7%, Лонги – 11,9%, Дорзи – 10,5%.

Розведенням свиней полтавської м'ясної породи свиней займається 5 племзаводів і 7 племрепродукторів різних регіонів України. Найбільш цінний генофонд зосереджений в п'яти племзаводах, а саме: СТОВ „Племзавод Войтовський”, ТОВ „Племзавод „Біловодський”, ОП „Новострільцівка”, Луганської, СВК „Новосільське”, Одеської і СВК „Лабунський”, Хмельницької областей. За даними Державного племінного реєстру найбільша чисельність поголів'я племінних свиней полтавської м'ясної породи спостерігалася у 2006 і 2009 роках. Чисельність поголів'я різних категорій господарств показано на рис. 1.

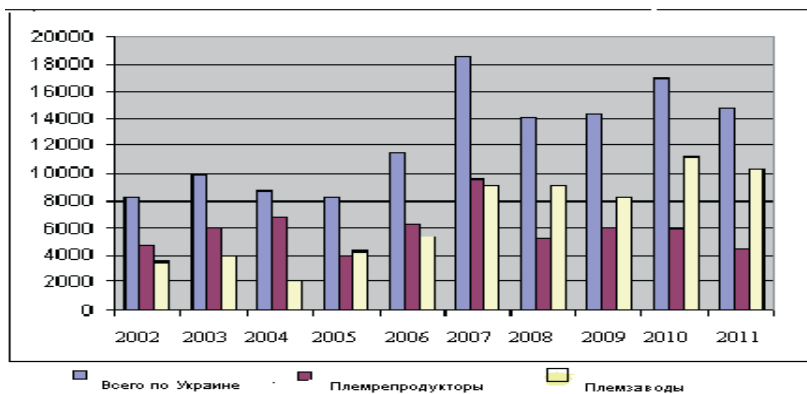

Рис. 1. Динаміка поголів'я в племінних господарствах ПМ породи свиней за період 2002-2011 р.р.

У державі налічується 7 племрепродукторів, які знаходяться у Луганській, Львівській, Миколаївській і Сумській областях.

Динаміка кількості племзаводів і племрепродукторів в період з 2002 по 2011 роки показана на рис. 2

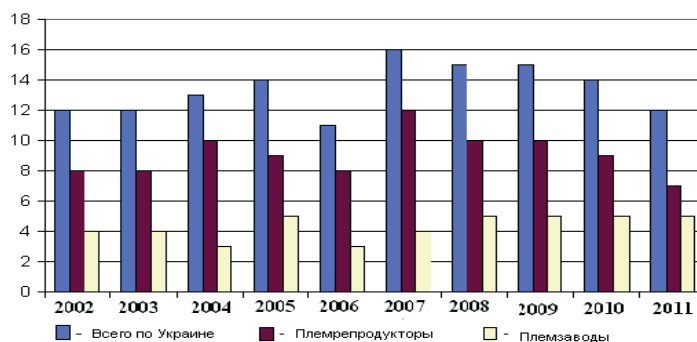

Рис. 2. Динаміка кількості племзаводів і племрепродукторів за період 2002-2011 р.р.

У таблиці 1 показана динаміка поголів'я основних свиноматок за всіма породами у середньому по роках на 1 племзавод і в таблиці 2 на 1 племрепродуктор. У середньому полтавська м'ясна порода займає відповідно 6 і 8 місце.

1. Динаміка поголів'я основних свиноматок по породах у середньому на 1 племзавод по Україні, гол.

Породи	Роки									У серед-ньому за 2002-2010 рр.
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Велика біла	168	153	164	258	270	283	316	254	246	235
Дюрок	150	150	113	160	138	81	85	81	94	117

Ландрас	102	121	109	139	212	305	217	231	375	201
Полтавська м'ясна	84	58	116	172	174	169	196	155	123	138
Червона білопояса	81	59	51	74	87	114	109	112	114	89
Велика чорна	136	68	136	193	218	300	215	150	150	174
Миргородська	135	135	113	150	133	133	133	128	128	132
П'єстрен	-	-	-	-	-	-	-	54	-	6
Уельська	100	100	100	110	110	110	110	-	-	106
Українська м'ясна	115	128	145	141	171	202	162	129	132	147
Українська степова біла	84	72	85	146	179	136	134	154	137	125
Українська степова ряба	52	33	32	-	-	-	-	48	-	41
	101	90	97	129	141	153	140	125	125	122

2. Динаміка поголів'я основних свиноматок по породах у середньому на 1 племрепродуктор по Україні, гол.

Породи	Роки									У середньому за 2002-2010 рр.
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Велика біла	80	61	83	105	111	107	119	126	118	101
Дюрок	24	23	31	53	38	38	49	53	40	39
Ландрас	67	104	88	81	100	139	187	256	174	133
Полтавська м'ясна	52	51	63	73	75	59	73	79	76	67
Червона білопояса	40	30	27	42	38	43	48	53	46	41
Велика чорна	59	55	52	67	80	88	112	70	85	74
Миргородська	79	35	2	127	59	75	83	80	68	68
П'єстрен	-	-	-	-	-	-	-	54	72,5	63
Уельська	-	-	-	-	-	-	-	0	59	59
Українська м'ясна	49	40	48	75	84	76	88	84	88,5	70
Українська степова біла	48	37	34	90	95	90	114	101	115	80
Українська степова ряба	-	-	-	-	-	-	-	48	50	49
	41	36	36	59	57	60	73	84	83	59

У таблиці 3 представлені дані по реалізації племмолодняка в племзаводах і племрепродукторах полтавської м'ясної породи в порівнянні з великою білою породою. Аналізуючи дані таблиці 4 видно, що починаючи з 2005 року спостерігається зниження племпродажу як великої білої, так і полтавської м'ясної порід.

3. Реалізація племінного молодняка свиней на 1 основну свиноматку, гол.

Племінні господарства	Роки								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Велика біла									
<i>Всього по Україні</i>	2,61	1,57	1,99	2,14	1,72	1,11	0,85	1,06	0,66
у т.ч. : племзаводи	1,86	0,95	1,42	1,38	1,24	0,78	0,50	0,72	0,44
племрепродуктори	0,75	0,62	0,57	0,76	0,48	0,33	0,35	0,34	0,22
Полтавська м'ясна									
<i>Всього по Україні</i>	0,15	0,83	0,72	0,85	0,67	0,93	0,47	0,29	0,22
у т.ч. : племзаводи	0,11	0,33	0,37	0,43	0,20	0,11	0,23	0,22	0,20
племрепродуктори	0,04	0,50	0,35	0,42	0,47	0,82	0,14	0,07	0,02

У середньому за показниками розвитку основні кнури-плідники і свиноматки племгосподарств відповідали вимогам класу еліта. Жива маса основних кнурів-плідників (24 міс.) склала 294 кг, довжина тулуба 183,4 см, а свиноматок відповідно 192 кг і 158,5 см. Проте, свиноматки за довжиною тулуба мали на 0,5 см нижче показника класу еліта.

Продуктивність свиноматок полтавської м'ясної породи в середньому по всім господарствам складає: за багатоплідністю – 10,0 гол. поросят, що відповідає вимогам класу еліта; маса гнізда в 2-місячному віці – 174,2 кг, що нижче класу еліта на 5,8 кг. Проте, в більшості племгосподарств цей показник відповідає вимогам класу еліта, а в деяких перевищує вимоги класу еліта (таблиця 4).

4. Середні показники продуктивності свиноматок ПМ породи у племгосподарствах на 01.01.2011 р.

№ п/п	Назва господарства	Продуктивність свиноматок			
		кількість маток, гол.	багатоплідність, гол.	маса гнізда поросят у 2 міс., кг	середня ж. маса 1 поросяти при відлученні, кг
Племзаводи					
1	СТОВ „Племзавод «Войтовський», Луганська обл.	71	10,8	182,0	17,5
2	ТОВ „Племзавод „Біловодський”, Луганська обл.	150	11,2	127,6*/190,5	17,8
3	ОП „Новострільцівка”, Луганська область	153	9,8	225,0	17,4
4	СВК „Новосільське”, Одеська обл.	150	8,3	167,0	15,2
5	СВК „Лабунський”, Хмельницька область	90	12,0	117,1/175,5	17,4
<i>Всього по п/з</i>		614	52,1	940	85,3
<i>У середньому</i>		-	10,4	188,0	17,1
Племрепродуктори					
1	ВАТ „СГП „Селекція-Племресурси”, Луганська обл.	43	9,7	113,0*/169,5	17,9
2	Львівський НУВМ ім.С.З.Бжицького, Львівська обл.	45	9,6	165,0	18,6
3	ФГ „Крись”, Львівська обл.	94	9,4	120,0/180	18,0
4	ДПДГ „Агрономія”, Миколаївська область	100	9,2	162,7	18,0
5	ДП „ЕБ „Надія” ІСв і АПВ НААН	78	10,0	164,0	17,4

6	ТОВ „АФ ім.Довженко”, Полтавська обл.	70	8,4	133,6	16,1
7	ТОВ „АК „Маяк”, Сумська обл.	100	11,1	177,6	17,1
<i>Всього по n/p</i>		530	67,4	1150,4	123,1
<i>У середньому</i>		-	9,6	164,3	17,6
<i>Всього по n/з і n/p</i>		1144	119,5	2090,4	208,4
<i>У середньому</i>		-	10,0	174,2	17,4
<i>Вимоги класу еліта</i>		-	10,0	180	18,0
<i>± до класу еліта</i>		-	±0	-5,8	-0,6

У порівнянні із зарубіжними м'ясними породами, свині полтавської м'ясної породи більш перспективні для розведення в Україні. Вони характеризуються кращою адаптаційною здатністю до місцевих умов годівлі і утримання, більш високими показниками репродуктивних якостей і кращою резистентністю. Їх туші відрізняються високим виходом і якістю м'яса. Однак, головна перевага полтавської м'ясної породи, як і інших вітчизняних м'ясних порід, полягає в тому, що їм не потрібен постійний завіз молодняку із-за кордону.

Селекційно-племінна робота з полтавською м'ясною породою свиней у подальшому повинна бути направлена на збереження генофонду породи, організацію нових племінних стад, покращення продуктивних якостей, розширення генеалогічної структури, проведення регулярної оцінки молодняку за власною продуктивністю, кнурів і свиноматок за якістю нащадків, а також на поєднання з тваринами інших генотипів.

Роботу з подальшого покращення продуктивних якостей полтавської м'ясної породи свиней у племінних господарствах України необхідно скорегувати відповідно з перспективним планом селекційно-племінної роботи з породою в цілому.

Висновки. 1. Для підтримання генеалогічної структури і підвищення продуктивності полтавської м'ясної породи відмічена необхідність створення нових заводських ліній.

2. Враховуючи високі репродуктивні якості свиноматок полтавської м'ясної породи, необхідно їх ширше використовувати в системах гібридизації не тільки в якості батьківської, але і материнської форми, що буде сприяти збільшенню виробництва свинини.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. *Перетяцько Л.Г.* Полтавська м'ясна порода свиней. / Л.Г.Перетяцько, В.П.Рибалко, А.М.Шостя // Державна книга племінних свиней полтавської м'ясної породи. – К.: Арістей, 2005. – Т. I. – С. 10-27.

2. Програма селекції з м'ясними породами свиней на 2003-2012 роки. / В.П.Рибалко, С.В.Акімов, Л.Г.Перетяцько, Ю.Г.Бургу // К.: Атмосфера. – 2005. - 88 с.

3. *Баньковський Б.В.* Новые мясные породы свиней на Украине. / Б.В.Баньковский. // Свиноводство. – 1994. - № 2. – С. 18.

4. Теория и методы выведения скороспелой мясной породы свиней. / В.Д.Кабанов, Н.В.Гупалов, В.А.Епишен, П.П.Кошель. // М.: Изд-во ВНИИплем., 1998. – 380 с.

5. *Горин В.Т.* Создание новой мясной породы. / В.Т.Горин // Использование генофонда сельскохозяйственных животных: науч. тр. ВАСХНИЛ. – Л.: Колос. – 1984. – С. 114-120.

6. *Рибалко В.П.* Селекція та гібридизація у свинарстві. / В.П.Рибалко, В.П.Буркат. – К.:БМТ. – 1996. – 144 с.

7. *Акімов С.В.* Проблемы сохранения и развития отечественных мясных пород свиней Украины. / С.В.Акімов, Л.Г.Перетяцько. // Аграрний вісник Причорномор'я. – Вип. 31. – Одеса, 2005. – С.12-14.

8. *Перетяцько Л.Г.* Основные направления селекционно-племенной работы с полтавской мясной породой свиней. / Л.Г.Перетяцько. // Сб. «Интенсификация производства животноводства». – Жодио. – 2002. – С. 60.

9. *Перетяцько Л.Г.* Селекційно-генетическіе приєми улущєня свинєй полтавської м'ясної породи. / Л.Г.Перетяцько // Вісник науки Причорномор'я. – Спец. Вип.. 3 (17). – Миколаїв, 2002. – С. 29-31.

Перетяцько Л.Г. Племенная база и перспективы сохранения полтавской мясной породы свиней.

Изложена история создания, современное состояние, ареал распространения и пути дальнейшей селекционно-племенной работы с полтавской мясной породой свиней. Установлено, что разведением свиней данной породы занимаются в 5 племзаводах и 7 племрепродукторах разных регионов Украины. Наибольшая численность племенного поголовья наблюдалась в 2006 и 2009 годах. Рекомендовано полтавскую мясную породу использовать в системах породно-линейной и межлинейной гибридизации.

Ключевые слова: полтавская мясная порода, племпредприятия, гибридизация.

L.G. Peretiakko. The pedigree base and perspectives of a preservation of the Poltava Meat breed of pigs.

It is given the history of a creation, modern state, an area of spreading and a direction of the further selective pedigree work with the Poltava Meat breed of pigs. It has been determined that pigs of this breed are bred in five pedigree factories and seven pedigree farms of different regions of Ukraine. The biggest number of a pedigree live-stock was observed in 2006 and 2009. It is recommended to use the Poltava Meat breed in systems of crossing and breed – lines hybridization.

УДК 636.4.082

Гришина Л.П., кандидат сільськогосподарських наук
Інститут свинарства і агропромислового виробництва НААН
Акнєвський Ю.П., кандидат сільськогосподарських наук, генеральний директор
ПрАТ „Бахмутський Аграрний Союз”, Донецька область

ДИНАМІКА СЕЛЕКЦІЙНИХ ЗМІН У ПОПУЛЯЦІЇ СВИНЕЙ ВЕЛИКОЇ БІЛОЇ ПОРОДИ

Рецензент – кандидат сільськогосподарських наук Л.Г. Перетяцько

У статті проаналізовано результати досліджень селекційних змін у популяції свиней великої білої породи нового заводського типу „Бахмутський”. Встановлено, що свині I - IV генерації утворюють криві розподілу, що за своїми статистичними параметрами близькі до нормальних. При цьому високий додатний коефіцієнт ексцесу за довжиною тулуба у свиней I і IV генерацій ($E_x=3,699$ і $1,714$) свідчать про посилення дії стабілізуючого відбору за цією ознакою, а підвищення багатоплідності свиноматок відбулося методом спрямованого відбору за цією ознакою у першому поколінні ($A_s=0,648$; $E_x=0,969$) з подальшою підтримкою досягнутих результатів методом стабілізуючого відбору.